

Bemærkninger til forslaget

Baggrunden for beslutningsforslaget er ønsket om at anerkende, at handel med våben og forsvarsmateriel aldrig bare er »normal« udenrigshandel, men altid er en del af et lands udenrigs- og sikkerhedspolitik. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) beregner i sin årsrapport for 2001, at alle verdens mere alvorlige væbnede konflikter i år 2001 – der er konflikter med mere end 100 personer døde – var såkaldte interne konflikter. Få af disse konflikter er dog opstået uden ydre påvirkning, og i de fleste tilfælde havde disse konflikter haft en klart destabiliserende virkning, også i nærområder. SIPRI beregner, at ud af 15 konflikter i 2001 havde de 11 bredt sig over grænserne til nabolandene og havde varet i over 8 år. I størstedelen af disse konflikter anvender nogle af de stridende parter guerillametoder, og ofte finansieres krigsførelsen med illegal handel af råvarer og narkotika, hvilket i sig selv har en destabiliserende virkning regionalt og internationalt.

Endvidere beregner SIPRI, at man i 2001 i verden anvendte ca. 839 mia. US \$ på militærudgifter, og at dette udgør ca. 2,6 pct. af verdens BNP. Fem lande i verden anvender cirka halvdelen af verdens militærudgifter. Efter terrorangrebet 11. september 2001 er det klart, at midlerne anvendt til militær oprustning er steget pga. USA's store satsninger på sin såkaldte krig mod terrorisme.

Der er sket en stor koncentration af våbenindustrien, som har ført til, at der er opstået et antal meget store internationale våbenindustrikomplekser. Denne udvikling kombineret med kommercialisering og privatisering i branchen har medført fundamentale ændringer i våbenindustrien i verden. Landenes legitime forsvarsinteresser over for ydre aggressioner er ikke længere det, som i første række styrer våbenproduktion og våbenhandel, hvorimod økonomiske interesser spiller en stadig større rolle.

Våbenteknologi bliver stadig mere avanceret og dermed dyrere. Udviklingen kræver større investeringer, og dermed er presset for produktions- og handels-samarbejde mellem flere lande stort. Som følge af konkurrencen på det globale marked for våben og for-

svarsmateriel samt de store investeringsomkostninger øges behovet for at eksportere. Få lande har mulighed for at være helt »selvforsynende« i spørgsmål om våbenteknologi; få kan holde produktionen i gang bare for deres eget lands behov.

Dette er sket inden for EU og gælder også de nordiske lande. EU har kraftigt øget såvel samarbejdet på udviklings- og forskningssiden i produktionen som koordinationen, hvad angår anskaffelser og eksport af våben og forsvarsmateriel. De nordiske lande, som er medlemmer af EU, er med i dette samarbejde, men samtidig har man også øget samarbejdet i denne branche på det nordiske plan. Forsvarsministrene fra Finland, Norge, Sverige og Danmark godkendte i sommeren 2001 en aftale om forsvarsproduktionssamarbejde, som nu er kommet til ratifikation i de nordiske parlamenter.

Våbeneksport og handel med forsvarsmateriel har altid udenrigspolitiske følger såvel globalt som lokalt. Det handler om stabiliteten regionalt og internationalt, om menneskerettighedssituationen, om konfliktforebyggende arbejde og om bæredygtig udvikling. De ressourcer, som anvendes til oprustning, trækkes fra et lands øvrige udvikling, dvs. fra investeringer, som kunne være gennemført til miljøbeskyttelse, til bæredygtig udvikling af naturressourcer, til uddannelse, til fattigdomsbekæmpelse osv.

Øget internationalt samarbejde inden for våbenteknologibranchen og øget eksport af våben og forsvarsmateriel bør derfor følges op af udbygning af et fælles regelværk og normer for kontrol af våbeneksporten. Åbenhed (transparens) i forberedelse af våbeneksportsager og f.eks. parlamenternes muligheder for at påvirke beslutninger er yderst vigtig i spørgsmål om våbeneksportkontrol og regulering både nationalt og internationalt.

De nordiske lande, som har eget militær, har deres egen nationale våbeneksportlovgivning. Heraf fremgår principperne for, hvorledes virksomheder kan få licens til eksport af våben og forsvarsmateriel fra de respektive lande. De nordiske lande har i princippet hidtil været fortalere for en linje, der er meget restrikt-